

L'inici de tot: 60 anys d'Edigsa

Es compleixen sis dècades del primer llançament de la discogràfica | L'EP de Josep Maria Espinàs 'Canta Brassens' va marcar l'inici de la Nova Cançó i la música moderna en català

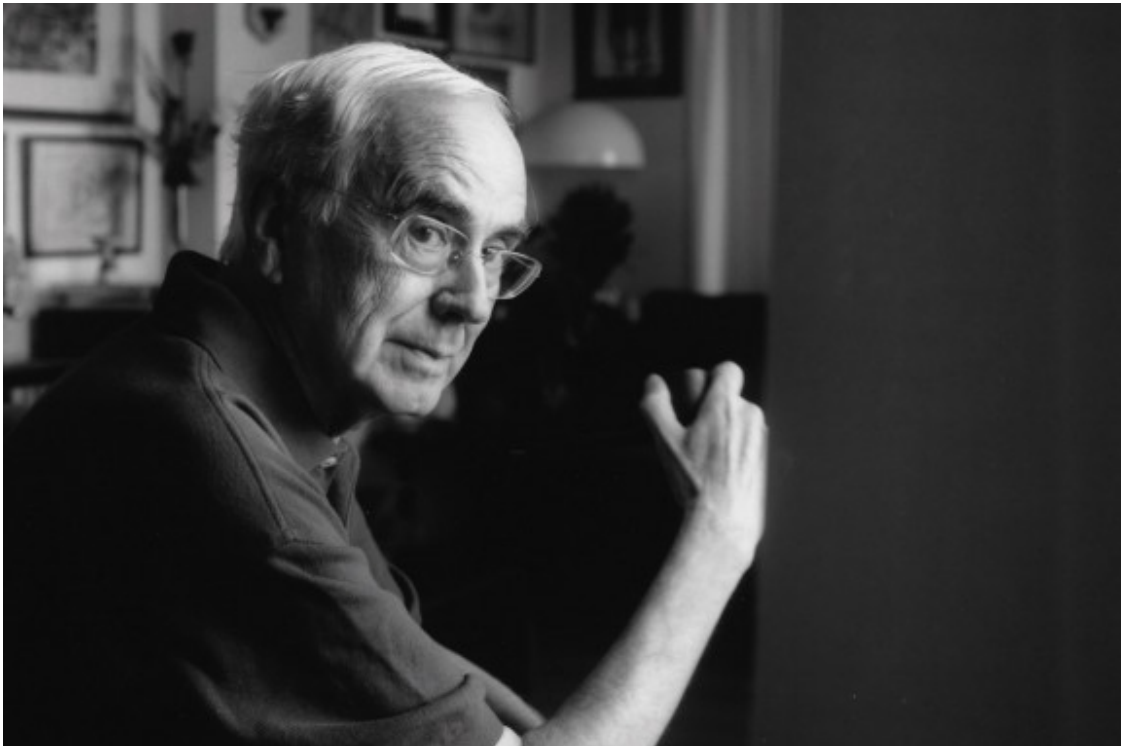
Portada de l'EP de Josep Maria Espinàs | Arxiu

Enguany fa 60 anys del primer EP de **Josep Maria Espinàs**, *Canta Brassens*, que va ser la primera referència de la discogràfica barcelonina Edigsa. Considerat el primer disc de la Nova Cançó i, per tant, de la música moderna en català, l'aniversari ha coincidit amb la mort el 20 d'agost del seu principal impulsor, Josep Espar i Ticó. La intenció d'Edigsa era posar a disposició del públic tot tipus de cançons, seguint els paràmetres que fos en català i que tingués qualitat, i per assolir-ho s'hi esmerçaven tant en el disseny com en la gravació. El seu exemple va ser seguit per Concèntric i Als 4 Vents. Junts van ajudar a crear la sensació d'una certa normalitat als seixanta que va fer que Vergara, Ariola, Discophon, EMI, Belter, Columbia i RCA, entre d'altres, editessin en català. Edigsa va editar centenars de discos fins a la dissolució el 1983, el catàleg va anar a parar a PDI que va plegar al cap de 25 anys- i l'any 2007 el va comprar Picap.

A la dècada dels anys seixanta, **Josep Maria Espinàs** ja era un escriptor reconegut que havia guanyat alguns premis literaris com ara el Joanot Martorell, el Josep Yxart o el mateix Sant Jordi. A més, era tot un apassionat del cantant francès **Georges Brassens** des que el va veure al Casino de Biarritz, al País Basc, el 1954. Va quedar tan impressionat que va adaptar algunes de les seves cançons al català, cinc de les quals van servir per inaugurar el catàleg del segell Edigsa la Diada de Sant Jordi 1962: "El vent", "L'oca d'en Roca", "El paraigua", "Marineta" i "La pregària".

Musicalment, **Espinàs** tenia recursos limitats. Era molt bo fent lletres i afinava a l'hora de cantar, però no volia ser cantant. La pertinença a Els Setze Jutges era més una qüestió de militància que una inquietud artística. A Edigsa se l'apreciaven i li van proposar un càrrec a la comissió artística, però l'escriptor-cantant-advocat en va declinar l'ofertament. El seu disc va aparèixer simultàniament a tres referències que ja mostraven el tarannà de la nova companyia: *Grau Carol i Orquestra*, *Cançons de l'Alguer* i *Nadal a València*.

La música popular moderna en català va començar amb la Nova Cançó i aquesta es va donar a conèixer a través dels discos que va publicar l'Editora General SA (Edigsa) des dels seus inicis. La companyia va començar amb uns socis molt compromesos políticament en un temps en què la ideologia els podia dur a la presó amb molta facilitat. De fet, hi ha dos fets que marquen la prehistòria d'Edigsa: el cas Galinsoga i els Fets del Palau. El nucli fundador d'Edigsa va sorgir en bona mesura d'una entitat anomenada Acadèmia de la Llengua Catalana, vinculada als religiosos jesuïtes. Es tractava d'una iniciativa que havia existit abans de la Guerra i que diversos activistes, entre ells Josep Espar Ticó, Enric Cirici i Josep Maria Macip, van reflotar.

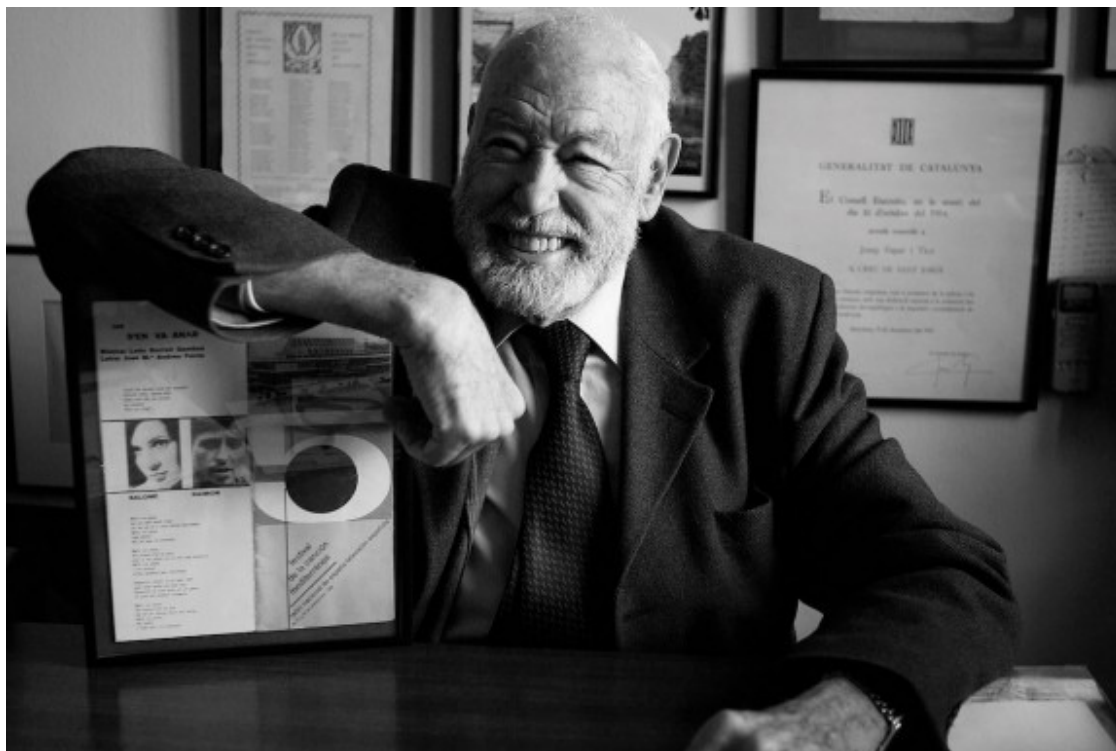
Josep Maria Espinàs Foto: Juan Miguel Morales

Així es van involucrar en diverses reivindicacions a favor de la catalanitat. Al voltant de l'entitat es va organitzar la resposta ciutadana a les declaracions del llavors director de *La Vanguardia Española*, Luis de Galinsoga, que en una església va reaccionar iradament a un sermó en català dient en veu alta de manera extensible que "*todos los catalanes son una mierda*". Després d'un gran boicot ciutadà al diari -les xifres de venda van caure en picat i moltíssims subscriptors es van donar de baixa- el govern espanyol presidit per Franco va destituir Galinsoga i va nomenar Manuel Aznar nou director.

L'altra gran mobilització en què van participar membres de l'Acadèmia de la Llengua Catalana van

ser els Fets del Palau, coneguts amb aquest nom perquè van tenir lloc al Palau de la Música Catalana. El 19 de maig de 1960 hi havia un homenatge a Joan Maragall, en el centenari del seu naixement, i hi actuava l'**Orfeó Català**. Una de les peces que s'hi havien d'interpretar era "El cant de la senyera", amb lletra del poeta homenatjat. A última hora, però, es va retirar del programa degut a la presència de diversos ministres de Franco. Tot i això, uns quants activistes van començar a cantar-la. Molts d'ells van ser detinguts i posteriorment torturats a comissaria. També es van repartir uns paper crítics amb el dictador. De tot plegat se'n va responsabilitzar el futur president Jordi Pujol, que va ser jutjat i empresonat uns anys. Cal aclarir que Pujol no formava part de l'Acadèmia de la Llengua sinó d'un altre grup catalanista, creat a l'entorn de l'escola Virtèlia.

En aquest moment es va pensar a canviar l'estratègia i no anar a una confrontació amb la dictadura, on tenien les de perdre, i es va optar per dotar el país d'eines culturals. En aquest context, es va impulsar la creació de la discogràfica Edigsa i la llibreria Ona. El gener de 1959, Lluís Serrahima va escriure l'article "Ens calen cançons d'ara" a la revista *Germinabit* editada a Montserrat. Com si fos una resposta, el 19 de desembre del mateix any es va presentar, al Centre d'Influència Catòlica Femenina (CIFIC) una sessió musical titulada *La poesia de la Nova Cançó*, considerat el primer recital de la cançó moderna en català. Hi van intervenir, entre altres, **Miquel Porter i Moix** i **Josep Maria Espinàs**, i va ser l'embrió del que, poc després, esdevindrien Els Setze Jutges.

Josep Maria Espar Tícol l'any 2008 Foto: Juan Miguel Morales

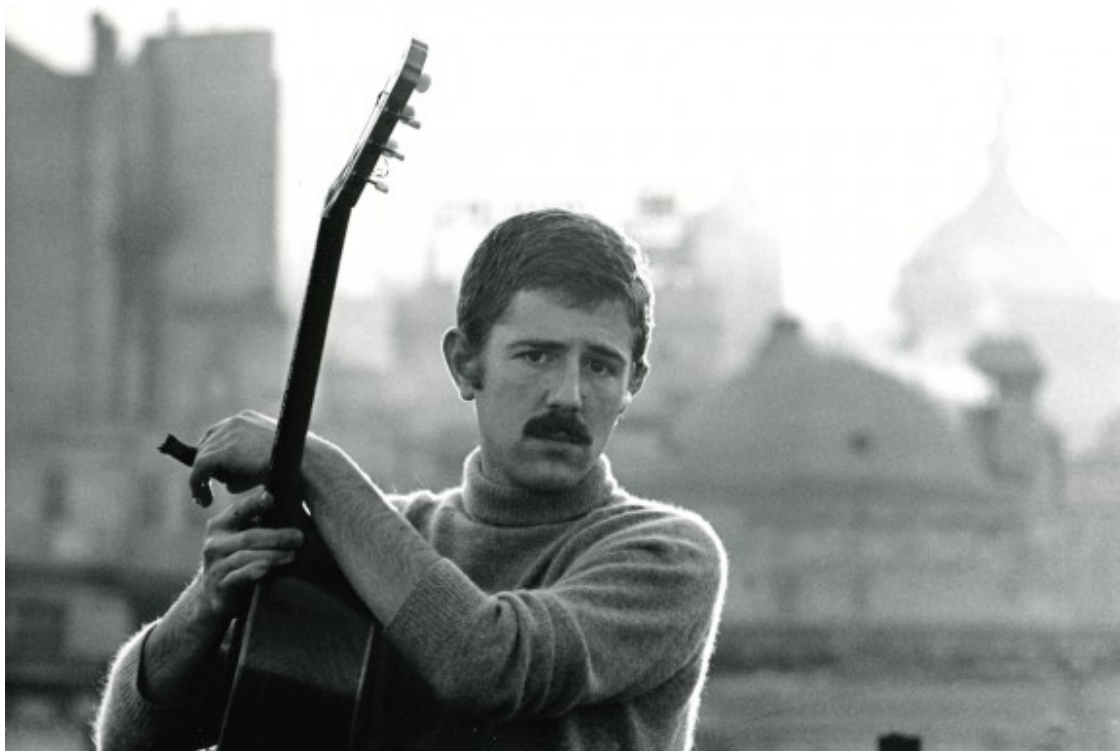
Uns mesos abans, el maig de 1961, membres del grup de l'Acadèmia de la Llengua i Virtèlia, sota iniciativa de Josep Espar Tícol, van constituir el nou segell. La trobada es va produir de manera natural i el resultat va ser que l'abril de 1962 es van publicar les primeres referències, com va ser l'EP amb les cançons de **Brassens** adaptades al català i interpretades per **Josep Maria Espinàs**.

La companyia Edigsa no es va dedicar només a la Nova Cançó sinó que va confeccionar un ampli catàleg que englobava diversos estils (cançó d'autor, jazz, corals, infantil, folk, tradicional, clàssica, espirituals, pop-rock, humor?) amb intèrprets dels Països Catalans, a més de crear subsegells bascos i gallecs i editar també artistes internacionals.

DE CONCÈNTRIC AL CAS SERRAT

El 1964, alguns dels socis d'Edigsa liderats per Ermengol Passola i amb la complicitat activa d'**Espinàs** van crear el segell Concèntric. L'objectiu era el mateix que amb Edigsa, però van pensar que amb la competència es publicarien més discos i es donaria un impuls més gran a la música en català. Algú va definir la voluntat de la nova companyia amb una frase que va fer fortuna: es tractava d'aconseguir que les minyones cantessin en català als cel-oberts de l'Eixample.

L'escissió va comportar una petita picabaralla entre les dues companyies, que volien fitxar els mateixos artistes. Alguns dels que havien enregistrat amb Edigsa (**Pau Riba**, **Guillermina Motta** o el mateix **Espinàs** entre d'altres) van canviar de companyia. En poc temps, Concèntric va impulsar un catàleg espectacular, també amb la incorporació de **Guillem d'Efak**, **Els Dracs**, **Lluís Llach**, **Maria del Mar Bonet**, **Rafael Subirachs**?

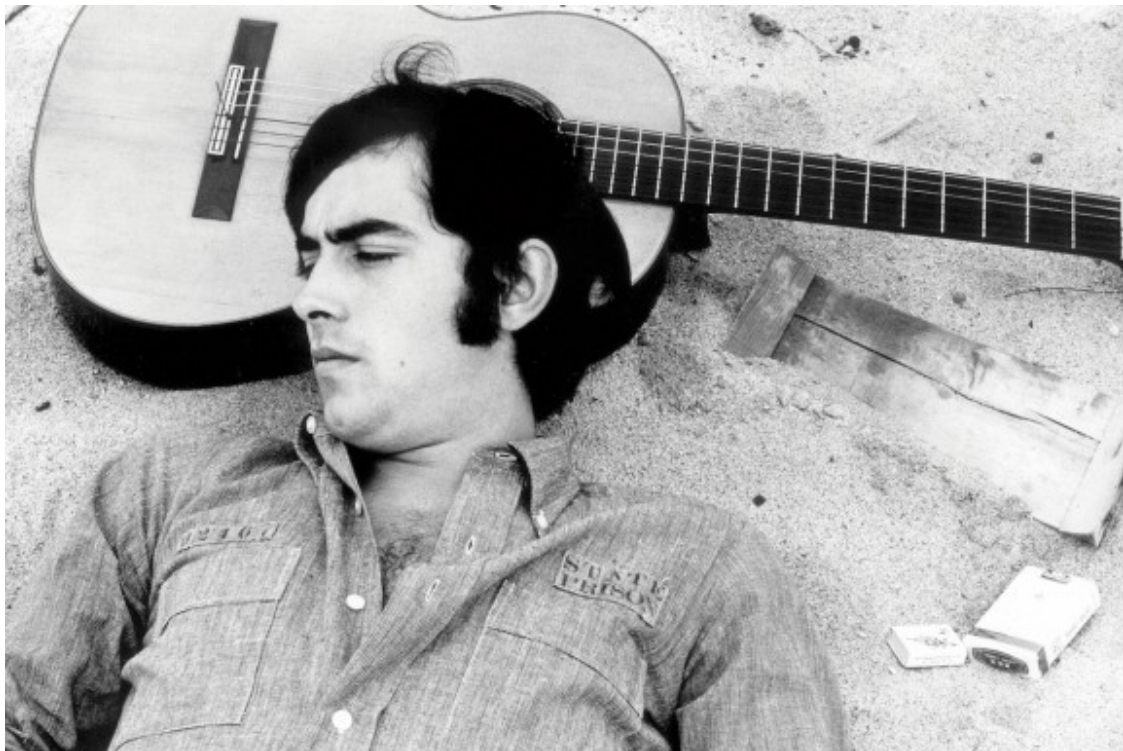

Francesc Pi de la Serra en una sessió per a l'EP 'La Moral' Foto: Oriol Maspons

Tot i l'escissió, Edigsa tenia una escuderia ben envejable d'artistes amb **Raimon**, **Pi de la Serra** o **Núria Feliu**, però la incorporació de **Joan Manuel Serrat** el 1965 en va apuntalar el lideratge. **Serrat** va ser un autèntic supervendes i el seu èxit va transcendir més enllà dels Països Catalans gràcies a cançons com "Ara que tinc vint anys", "La guitarra" i "Paraules d'amor", entre altres. Tant va ser així, que el 1968 TVE va proposar a l'artista que la representés al festival d'Eurovisió que s'havia de celebrar a Londres. Això sí, havia de cantar la peça escollida, "La la la", en

castellà. Molts seguidors van mostrar la seva indignació i van pressionar-lo perquè se'n desdigués. Al final, el cantant va comunicar a TVE que només cantaria al festival si se li permetia fer-ho en català, cosa que va ser desestimada per l'ens televisiu. Al final, **Massiel** va ser qui va anar a cantar a Londres i va endur-se el premi. Els components del **Dúo Dinámico** i autors de la cançó, Manolo de la Calva i Ramón Arcusa, es van mostrar convençuts que **Joan Manuel Serrat** també hauria guanyat, ja que consideraven que Eurovisió era un festival de cançons i no d'intèrprets. També van recordar que el "La la la" va ser compost pensant en **Serrat** i que havia estat el cantant català qui havia promocionat la cançó internacionalment.

El cas **Serrat** va passar factura tant al cantant com a Edigsa. L'artista va ser prohibit sistemàticament a partir d'aquell moment i es va veure obligat, si volia seguir endavant, a marxar a l'Amèrica llatina, on va bastir una sòlida aventura musical que perdura més de cinc dècades després. Tot i això, a TVE no hi va tornar a aparèixer fins l'any 1974. El segell va seguir l'activitat amb més entrebancs legals que els que ja se li posaven llavors i fins i tot se la va amenaçar de tancar l'empresa.

Joan Manuel Serrat, l'any 1969 Foto: Arxiu

L'afer d'Eurovisió va ser també l'inici de la carrera en castellà de **Joan Manuel Serrat**, fet que va ser aprofitat per Concèntric per promocionar un dels seus artistes més recents amb un eslògan que no deixava lloc a dubtes: "I ara? Lluís Llach!" El 1969 Edigsa va incorporar al seu catàleg un trio de Canet de Mar anomenat **La Trinca**, que amb el temps va esdevenir el grup català més popular i va vendre desenes de milers de discos.

A poc a poc, la discogràfica va anar canviant. L'arribada de Lluís Carbó, a qui se li devien molts diners, va comportar una reestructuració. Es va acomiadar l'històric Claudi Martí i es va substituir

per Manuel Sancho. La nova direcció va preparar Edigsa per a una nova etapa, que es va iniciar l'any 1983 amb el nom de Produccions Discogràfiques Independents (PDI) i amb uns objectius empresarials similars als de qualsevol altra empresa fonogràfica. Enrere van quedar els anys de lluita i resistència catalanista en què Edigsa i Concèntric van fer creure al món que cantar en català era un bon negoci.